

BORYSTHENIKA

(читання на честь 70-річчя

В. В. Лапіна)

28 січня цього року виповнилося 70 років з дня народження Володимира Васильовича Лапіна — видатного вітчизняного історика та археолога-антикознавця.

В. В. Лапін широко відомий у науковому суспільстві як розробник теорії аграрного характеру грецької колонізації Північного Причорномор'я, що була їм викладена у відповідній монографії. Протягом 20 років він був незмінним керівником експедиції, що проводила археологічні дослідження найдавнішого у Північному Причорномор'ї античного міста Борісефен, залишки якого розташовані на о. Березань. До кола наукових інтересів В. В. Лапіна входили такі питання як взаємодія навколишнього середовища та суспільства, шляхи розвитку ранньокласових суспільств та ін. В останні роки життя наукову діяльність Володимир Васильович активно поєднував з роботою викладача, коли працював на кафедрі археології та музеєзнавства історичного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка.

В. В. Лапіну були притаманні надзвичайна емпіричність у підходах до наукових проблем та така ж надзвичайна чесність по відношенню до справи, якій він присвятив усе життя. Він не зробив кар'єри, проте став помітним явищем в античній археології.

18 березня Інститутом археології Національної академії наук України та Київським університетом імені Тараса Шевченка було проведено наукові читання, присвячені ювілею В. В. Лапіна.

У промові з приводу відкриття читань член-кореспондент НАН України С. Д. Крайцивський виділяв великий внесок В. В. Лапіна у вітчизняну науку, а також те, що саме ним було розпочато найбільш систематичні дослідження Березанського поселення.

Зі спогадами про В. В. Лапіна виступав у журналіст І. С. Копальчук, який багато років працює на розкопках Березані та старший науковий співробітник Інституту археології НАН України С. Б. Буйських. Загалом під час роботи було заслухано 15 доповідей з різноманітної тематики.

Так, А. С. Русаєвою проаналізовано різні за змістом номінації, що походять від старо-азійської назви Дніпра — Борісефен.

Г. А. Станциною було надано огляд документів з особистого архіву В. В. Лапіна.

Доповідь В. В. Крайцивської була присвячена розгляду верамічного комплексу з Березанського поселення римського часу. Значною мірою її дослідження базується на матеріалах з розкопок, що проводилися протягом останнього десятиліття.

В. В. Назарова та В. І. Назаруком було докладно проаналізовано два відомі березанські графіті з розкопок В. В. Лапіна, що є зображеннями воїнів-гоплітів (до речі, одне з них було прийнято як логотип читань), а В. М. Корпусовою — зображення колеса на уламку коринфського арибала, що на її думку пов'язується з культом одного з сонячних божеств.

Три доповіді було присвячено проблемам, пов'язаним з дослідженнями Ольвій. Так, новий погляд на деякі дані славнозвісного декрету на честь Протогена було запропоновано В. М. Отрешком. А. В. Буйських продемонструвала результати дослідження знахідок архаїчної кераміки з території південної частини Ольвійського городища, а В. В. Крутилов — попередні результати досліджень Ольвійських металобробних комплексів перших століть нової ери.

Тематика інших доповідей стосується питань, пов'язаних з різноманітнішою тематикою.

Зокрема, М. В. Скрижинською проаналізовано та систематизовано зображення «варварів» та представників фантастичних племен на розписних аттичних вазах, знайдених у Північному Причорномор'ї.

Доповідь Н. О. Гаврилук присвячено всебічному розгляду конкретної теми — виготовленню зліба у населення степової зони Північного Причорномор'я в античні часи.

С. М. Зеленко повідомив про результати підводних досліджень акваторії Південного берегу Криму, що проводилися експедицією Київського університету імені Тараса Шевченка.

Антропологічний склад населення Херсонеса Таврійського у контексті проблеми наявності в ньому таврів та скіфів був розглянутий у доповіді Т. О. Назарової. Результати проведеного автором дослідження свідчать на користь відсутності «варварського прошарку».

Г. О. Пашкевич проаналізовано палеоботанічний матеріал з розкопок Мірмекія, що, на її думку, є типовим для пам'яток Північного Причорномор'я античного часу.

У завершальній доповіді В. В. Назарова було викладено результати археологічних досліджень Березанського поселення експедицією Інституту археології НАН України у 80-90-ті рр.

Прочитані доповіді плануються опублікувати у вигляді збірника матеріалів читань (тези було видано невеликим тиражем, та розповсюджено серед учасників).

У процесі обговорення результатів проведених читань було висунуто пропозицію, щоб у подальшому вони відбувалися регулярно раз на три роки.

В. В. Назаров